

Iruña Veleia aro berri batean sartu da, zirku erromatar bat egiaztatu ondoren

Kultura eta Kirol Sailak epe luzerako proiektu bat finkatu du, aztarnategia penintsulako iparraldeko erreferentzia arkeologiko gisa kokatzeko

Vitoria-Gasteiz, 2026ko urtarrilaren 16a. Kultura eta Kirol foru diputatuak, Ana del Valek, Iruña Veleiako aztarnategi arkeologikoan egindako lanen balantzea aurkeztu du gaur Kultura Batzordean, baita azken aurkikuntzen eta sailak aurreikusitako hurrengo urratsen ondoren duen egoera ere.

Agerraldi horrek enklabearen garrantzi historiko eta zientifikoa eta azken urteotan eman zaion bultzada azpimarratzeko balio izan du. *"Iruña Veleia ez da hutsetik abiatzen. Lan asko dago eginda, emaitzak agerian daude eta etorkizuna argia da "*, adierazi du Ana del Valek, eta sailaren helburua legegintzaldiaren hasieratik izan dela *"aztarnategiari merezi duen garrantzia ematea, plangintzarekin, zorrotasun zientifikoarekin eta etorkizunerako ikuspegiarekin "*.

Iruña Veleia Penintsulako iparraldeko erromatar multzo arkeologiko garrantzitsuenetako bat da, eta mende bat baino gehiagoko ikerketak ditu, etapa desberdinekin. 2010-2020 Gida Plana amaitu ondoren, Arabako Foru Aldundiak fase berri bat irekitzeko beharra ikusi zuen. *"Ezinbestekoa zen aro berri bati ekitea, anbizio handiagokoa eta errealistagoa, Iruña Veleiaren ahalmen guztia aprobetxatu ahal izateko"*, adierazi du diputatuak.

2022az geroztik, eta Eusko Jaurlaritzarekin koordinatuta, Iruña Veleia 2022 – 2025 Biziberritzeko eta Garatzeko Proposamena jarri da abian, bide-orri argi eta partekatu batean oinarrituta. *"Jarduera puntualetatik proiektu egituratu batera igaro gara, lehentasun argiekin eta epe ertain eta luzerako plangintzarekin"*, azaldu du Del Valek.

2025ean, funtsezko jarduerak egin dira aztarnategiaren ikerketan, kontserbazioan, interpretazioan eta hedapenean. Horien artean, nabarmentzekoak dira harresiaren ondoko barne-pasealekua egokitzea, sarbideen seinaleztapena hobetzea, interpretazio-panel berriak jartzea eta hirigintza-egokitzapena, Arkeologia Baliabideak Antolatzeko Plan Bereziaren bidez.

Aldi berean, proiektu estrategikoetan aurrera egin da, hala nola Bisitariak Hartzeko Zentro berriaren proiektua idaztean eta hura eraiki aurreko zundaketa arkeologiko eta geologikoak egitean. Arlo zientifikoan, prospekzio geofisikoak eta zundaketa arkeologikoak egin dira, zirku erromatarrari lotutako egiturak detektatzeko.

Aztarnategiaren dimentsio sozial eta dibulgatzailea indartu egin da erakusketa ibiltari batekin, UNEDen ikastaro batekin, doako bisita gidatuen programa batekin eta metal-detektagailuen baimenik gabeko erabileraren aurkako kontzientziazio-kanpaina batekin. Gainera, 2010-2020 Gida Planaren Memoria paperean argitaratzen ari da.

"Urte hauetan egindako lanak erakusten du Iruña Veleia proiektu sendoa, handinahia eta irauteko bokazioa duena dela", azpimarratu du Ana del Valek. 2022tik 2026ra bitartean garatutako jarduera guztien baterako inbertsioa 2,8 milioi euro ingurukoa da.

Zirku erromatarraren aurkikuntza

Etaparen mugari garrantzitsuenetako bat Iruña Veleian erromatar zirku bat aurkitzea eta egiaztatzea izan da. Prospekzio geofisikoei eta arkeologia-zundaketek azpiegitura berezi hori dagoela egiaztatu dute, gutxi gorabehera 280 metroko luzerakoa eta 72 metroko zabalerakoa, II. eta III. mendeen arteko behin-behineko data duena. C.

"Garrantzi zientifiko eta historiko handiko aurkikuntza da, Iruña Veleia penintsulako iparraldeko erromatar hiri garrantzitsuenen artean kokatzen duena", nabarmendu du foru diputatuak. Hondakinek Villedas eta Trespuentesen dauden bost lurzati eragiten diete, eta, horren ondorioz, kautelazko babes-neurriak ezarri dira nekazaritza-jarduera eta ondarearen kontserbazioa bateragarri egiteko, arkeologiaren ikuskaritzapean.

"Aurkikuntza horiek zuhurtziaz eta zorroztasunez jokatzera behartzen gaituzte", adierazi du Del Valek, eta gogorarazi du kautelazko neurriak ezarri direla, lursail guztien prospekzioa osatuko dela eta harremanak hasi direla beste foru-sail batzuekin, lurren kudeaketa publikorako aukerak aztertzeko.

2026 eta Plan Zuzentzaile berria

2026rako, Arabako Foru Aldundiak 600.000 euro inguruko aurrekontua izango du, Bisitariak Hartzeko Zentroaren lehen faseari ekiteko, harresiaren O-12 kuboa behin betiko sendotzeko eta zirkuaren inguruan prospekzio geomagnetikoa amaitzeko.

Aurten bertan hasiko da Plan Zuzentzaile berria idazten, aurkikuntza berriak integratzeko eta aztarnategiaren etorkizuneko estrategia zehazteko. *"Datozen hamar urteetan Iruña Veleian zer egingo den zehaztuko duen oinarria Plan Zuzentzailea izango da. Gure interesa proiektu osatu, ordenatuta eta sendo bat uztea da"*, esan du Ana del Valek.